

Advies Archeologische Monumentenzorg 2013 – nr. 111

Beoordeling archeologisch vooronderzoek Plangebied De Finkert te Vessem

	naam	Gemeente/bedrijf	Datum
Aanvrager	Ceres van de Krieken	Gemeente Eersel	21-10-2013
Auteur(s)	Ria Berkvens	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant	28-10-2013
Autorisatie	Wouter van Pernis	Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant	28-10-2013

Advies Archeologische Monumentenzorg

Beoordeling van een Archeologisch Rapport

Bevoegd gezag: Gemeente Eersel
Mevr. C. v.d Krieken
Postbus 12
5520 AA Eersel

Datum: 28-10-2013

Locatie: Plangebied De Finkert te Vessem, gemeente Eersel

Project: - Bureauonderzoek De Flinkert te Vessem. Gemeente Eersel
(Synthegra rapport), auteur H. Kremer en D. Hagens, d.d. 4-4-2011.
- Plangebied De Flinkert in Vessem. Gemeente Eersel. Een
archeologisch karterend booronderzoek (RAAP notitie), auteur J.
Vansweevelt, Weesp, concept 22-8-2013.

Van: Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)
Keizer Karel V Singel 8, 5615 PE Eindhoven
Postbus 8035, 5601KA Eindhoven
Mevr. drs. Ria Berkvens
Tel. 088-3690638
E-mail: R.Berkvens@odzob.nl

Inleiding

Op 21 oktober 2013 hebben wij van de gemeente Eersel opdracht gekregen om de bovenstaande archeologische rapporten met betrekking tot het plangebied De Finkert in Vessem te beoordelen.

Het archeologisch onderzoek bestond in de eerste plaats uit een archeologisch bureauonderzoek door Synthegra. Het doel van dit bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte landschappelijke, historische en archeologische waarden. RAP heeft vervolgens een karterend booronderzoek uitgevoerd, met als doel het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen door middel van veldwaarnemingen. Hiermee kan de vraagstelling beantwoordt worden of binnen het plangebied archeologische waarden aanwezig (kunnen) zijn en of deze vervolgonderzoek en/of planaanpassing vereisen.

Het resultaat van een inventariserend onderzoek is volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) een rapport met een waardering en een inhoudelijk (selectie-)advies (buiten normen van tijd en geld), aan de hand waarvan een beleidsbeslissing (meestal een selectiebesluit) genomen kan worden. Dit betekent, dat de veldactiviteiten uitgevoerd worden tot het niveau waarop deze beslissing gefundeerd genomen kan worden.

Samenvatting van het plan en het rapport

Onderzoekskader RO: Omgevingsvergunning (bestemmingswijziging en activiteit slopen/bouwen)
Grootte plan- en onderzoeksgebied: 2210 m²
Onderzoekperiode: april 2011 en augustus 2013
Opdrachtgever: SAB
Opdrachtnemer: Synthegra en RAAP

Het plangebied is circa 2.210 m² groot en ligt aan De Flinkert in de bebouwde kom van Vessem. Het plangebied is momenteel bebouwd (bedrijfsruimte) en in gebruik als verhard erf. De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen realisatie van nieuwbouw in de vorm van woningbouw met openbare parkeerplaatsen. De diepte van de toekomstige bodemverstoring bedraagt 606 tot 80 cm onder maaiveld; er zal geen onderkeldering worden gerealiseerd. Uitgaande van de aanleg van bouwputten voor de bebouwing zal de bodem waarschijnlijk tot in het archeologische niveau worden verstoord, dat in dit gebied vanaf 30 cm beneden maaiveld verwacht kan worden.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied, landschappelijk gezien, waarschijnlijk op een uitloper van een dekzandrug ligt. Het oorspronkelijke bodemprofiel bestond mogelijk uit een humuspodzol of een hoge zwarte enkeerdgrond. Volgens de archeologische beleidskaart van de gemeente Eersel ligt het plangebied in een zone met hoge archeologische waarde. Vindplaatsen in een straal van 1000 m rond het plangebied geven aan dat er vooral een verwachting is op vindplaatsen uit de late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. In de 19^e eeuw is het plangebied in gebruik als bouwland. Direct ten noordoosten en ten zuiden van het plangebied ligt bebouwing aan de Kuilenhurk.

Uit de gespecificeerde archeologische verwachting blijkt dat in het plangebied een hoge kans bestaat op het voorkomen van vindplaatsen uit de periode Neolithicum – Vroege Middeleeuwen. Voor het voorkomen van vindplaatsen uit het Laat Paleolithicum - Mesolithicum en de periode Late Middeleeuwen – Nieuwe tijd geldt een middelhoge verwachting. Omdat uit historische kaarten blijkt dat het plangebied in de 19^e en begin 20^e eeuw in gebruik was als akker, worden voor deze periode geen gebouwrresten verwacht. Pas na 1950 worden gebouwen opgetrokken in het plangebied. Er zijn geen directe aanwijzingen voor diepe bodemverstoringen in het plangebied. Wel is de bodem waarschijnlijk verstoord bij de constructie van de huidige bebouwing.

Bij het booronderzoek zijn 5 karterende boringen verspreid over het plangebied gezet met respectievelijk een 7 en 15 cm edelmanboor, waarbij de inhoud is gezeefd. Er is geboord tot maximaal 0,9 m –mv. De boorresultaten wijzen op een grotere mate van bodemverstoring dan verwacht werd op basis van het bureauonderzoek. Waarschijnlijk zijn onder meer graafwerken uitgevoerd om het terrein bouwrijp te maken. Het ontbreken van een natuurlijk podzolprofiel zou daarnaast (mede) veroorzaakt kunnen zijn door ploegen, spitten en/of egalisatie toen het terrein in gebruik was als landbouwgrond. Binnen de bestaande bebouwing (grote loods) kon niet geboord worden. Het is echter aannemelijk dat de bodem hier (tenminste) in dezelfde mate verstoord is. Alle opgeboorde materiaal is gezeefd en gecontroleerd op archeologische indicatoren, maar deze zijn niet aangetroffen. Het enige vondstmateriaal bestond uit een kleine hoeveelheid baksteengruis en enkele fragmenten recent glas. Er zijn evenmin aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van archeologische sporen of structuren. Aan de hand van de resultaten van het booronderzoek, wordt de gespecificeerde archeologische verwachting uit de bureaustudie bijgesteld.

In verband met de verstoringsgraad van de bodem en het ontbreken van relevante archeologische indicatoren, geven de resultaten van het onderzoek geen aanleiding om archeologisch vervolgonderzoek te adviseren.

Beoordeling

Beide rapporten zijn goed leesbaar en de afbeeldingen zijn van voldoende kwaliteit. Aan de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.2 is voldaan. Wij stemmen in met het advies tot vrijgave van het gebied. Uit het onderzoek wordt duidelijk dat de ondergrond dermate verstoord is, dat de kans op behoudenswaardige archeologische vindplaatsen klein is.

Advies

Met inbegrip van bovenstaande opmerkingen stemmen wij in met de rapporten:

- *Bureauonderzoek De Flinkert te Vessem. Gemeente Eersel (Synthegra rapport)*, auteur H. Kremer en D. Hagens, d.d. 4-4-2011.

- *Plangebied De Flinkert in Vessem. Gemeente Eersel. Een archeologisch karterend booronderzoek (RAAP notitie)*, auteur J. Vansweevelt, Weesp, concept 22-8-2013.

Op grond van deze bevindingen is er met betrekking tot archeologie geen belemmering ten aanzien van de geplande nieuwbouw.

De aanwezigheid van archeologische resten, ook in gebieden met een lage verwachtingswaarde kunnen nooit geheel worden uitgesloten op basis van het uitgevoerde onderzoek. Mochten er tijdens toekomstige grondwerkzaamheden toch onverwacht archeologische vondsten en structuren worden aangetroffen, dan dient men dit zo spoedig mogelijk bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en de gemeente Eersel te melden (Monumentenwet 1988, artikel 53).

Toelichting

Gemeentelijke besluitvorming: (selectie)besluit

Op basis van de gegevens van het vooronderzoek stelt de uitvoerder van het onderzoek een waardering en selectieadvies op. Op grond van het onderzoeksrapport nemen Burgemeester en Wethouders een besluit ('selectiebesluit') ex art. 39/41 Monumentenwet. Hierbij wordt besloten of de vergunning verleend wordt zonder voorwaarden (vrijgeven van het terrein), of onder voorwaarden ten behoeve van het archeologisch belang. Dat kan zijn de verplichting tot het nemen van maatregelen om de archeologie in de bodem te behouden of tot het laten uitvoeren van een opgraving of archeologische begeleiding om de vindplaats voor aanvang van de bouw- of graafwerkzaamheden te documenteren.

Het al of niet opvolgen van een selectieadvies door de archeologisch uitvoerder is een besluit dat is voorbehouden aan het bevoegde gezag. Het (selectie)besluit kan dan ook afwijken van het selectieadvies. Als het bevoegd gezag concludeert dat de vindplaats behoudenswaardig is, zal de gemeente in lijn met beleidsuitgangspunten eerst moeten afwegen of de ruimtelijke plannen zodanig kunnen worden aangepast dat behoud van de vindplaats mogelijk is. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat uit van behoud van de vindplaats *in situ* (ter plekke, dat wil zeggen in de bodem). Is dit niet realiseerbaar, dan dient de aanwezige, als behoudenswaardig gewaardeerde, vindplaats te worden onderzocht door middel van een opgraving als definitieve beheersmaatregel. Als de archeologische vindplaats niet behoudenswaardig wordt bevonden- dan wel om andere redenen wordt gedeselecteerd- kan het terrein worden vrijgegeven voor de realisatie van de plannen. In sommige gevallen is aan te bevelen amateurarcheologen onderzoek te laten doen; dit kan alleen bij vindplaatsen met een negatief selectieadvies

Kwaliteit

Bij het nemen van het (selectie)besluit wordt er van uitgegaan dat de kwaliteit van het archeologisch selectieadvies gewaarborgd is. Dit betekent dat het selectieadvies moet zijn opgesteld (en gecontroleerd) door een senior KNA archeoloog en in overeenstemming is met de waardering, het gemeentelijk archeologiebeleid en vigerende selectiecriteria. Een ander uitgangspunt is dat het gehele proces voorafgaand aan het archeologische selectieadvies volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) is verlopen. Dat wil zeggen dat er in het geval van gravend onderzoek een Programma van Eisen (PvE) moet zijn geweest. Een PvE moet bovendien goedgekeurd zijn door het bevoegde gezag.

Uitvoeringswerkzaamheden zijn onderhevig aan een landelijk voorgeschreven kwaliteitssysteem (KNA). Bij de besluitvorming wordt -indien opgenomen in het Archeologiebeleid- een onderzoeks-

genda betrokken die op basis van de toelichting op de archeologiekkaart gesignaleerde kennislacunes is opgesteld en die ertoe moet leiden dat 'onderzoek met meerwaarde' wordt uitgevoerd, waardoor voorkomen wordt, dat er "meer van hetzelfde" onderzocht wordt.

BIJLAGE

Toetsingsprocedure

Rapportages worden door de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant getoetst aan de in de archeologische monumentenzorg voorgeschreven kwaliteitsnormen en aan de in de beroepsgroep gangbare gedragscodes m.b.t. onafhankelijkheid en proportionaliteit. De conclusies en aanbevelingen zijn getoetst aan de verwachte waarde van de locatie en aan de verhouding tot de bestaande en de te verwachten verstoring van het bodemarchief. Indien deze toetsing leidt tot aanbevelingen om het rapport te verbeteren, hebben deze aanbevelingen alleen betrekking op meetbare kwaliteitsaspecten en niet op zaken die binnen het domein van de integriteit en wetenschappelijke verantwoordelijkheid van de rapporteur vallen. Selectie- en beleidsadviezen van de toetser zijn onderscheiden van die van de auteur van het rapport.

Bij de toetsing is – waar nodig – gebruik gemaakt van de volgende documenten:

- Gemeentelijke erfgoed- en archeologiekaarten
- Gemeentelijk archeologie- en erfgoedbeleid
- Minimale richtlijnen t.b.v. (de rapportage van) een archeologisch onderzoek in Noord-Brabant (april 2011)
- Regionale en Nationale Onderzoeksagenda Archeologie
- Gemeentelijke erfgoedmeetlat
- Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.2
- Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving
- Leidraad Archeologisch Onderzoek Beekdalen
- Leidraad Proefsleuvenonderzoek
- Leidraad IVO Karterend Booronderzoek
- Leidraad Standaard archeologische monitoring
- Kennisdocument “Optimale strategieën voor het opsporen van Steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief”
- Checklist SIKB beoordeling IVO verkennend, karterend en waarderend
- Checklist SIKB beoordeling PvE
- Literatuur m.b.t. de regio voor zover die aanwezig is in de bibliotheek van het Archeologisch Centrum in Eindhoven
- Gedragscode van de Vereniging van Nederlandse Archeologen